

memo

Aan: RUDNHN
Van: Laneco

Datum: 1 november 2018

Betreft: Ecologische evaluatie Bloemendalerpolder

1 Inleiding

Op 1 november 2017 is door de Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (verder RUDNHN) een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming verleend voor het project Bloemendalerpolder fase 2 (kenmerk RUD17.213991). Deze nieuwbouw locatie voor woningen ligt aan de Leeuwendalseweg, Papelaan en Weesperweg, in de gemeente Weesp. De ontheffing is aangevraagd door Els & Linde namens de GEM Bloemendalerpolder CV, en verleend aan de laatstgenoemde partij. De ontheffing Wet natuurbescherming is onder andere verleend voor de soorten heikikker (*Rana arvalis*) en rugstreeppad (*Epidalea calamita*). In de ontheffing en de toelichting op de ontheffing zijn voorschriften omschreven die moeten worden uitgevoerd.

Laneco is door de RUDNHN gevraagd om in het veld de genomen maatregelen te bekijken en te evalueren op ecologische effectiviteit.

Globale ligging en begrenzing plangebied Bloemendalerpolder fase 2 te Weesp (ondergrond: PDOK).

2 Soortbeschrijving

Rugstreeppad

De rugstreeppad is een pionierssoort die zich ophoudt in omstandigheden die permanent in beweging zijn. Voortplanting vindt in de periode maart-september plaats in ondiepe watertjes en poelen, soms niet meer dan een bandenspoor. De ontwikkeling van eieren naar larven en uiteindelijk naar juveniele padden kan razendsnel gaan in ondiepe, snel opwarmende poelen. De rugstreeppad kan tot 17 jaar oud worden.

Vanaf ongeveer maart kan deze soort actief worden, mits de temperatuur van het grondoppervlak hoger is dan 5-6 °C (nederlandsesoorten.nl) er zijn meerdere pieken in de voortplanting. Vrouwtjes blijven maar kort in en nabij de voortplantingsplaats, terwijl mannetjes langer aanwezig zijn; soms het gehele voortplantingsseizoen.

Gemiddeld genomen is de soort tot in september actief (volwassen exemplaren) en worden juvenielen vooral in juni-half september waargenomen (Melchers, 2006). In oktober zoeken zowel de volwassen dieren als de juvenielen hun overwinteringsplaatsen op.

Op het land kunnen rugstreeppadden vaak tot grote afstanden van hun voortplantingsbiotoop rondtrekkend worden vastgesteld. Van juvenielen is bekend dat ze in een nacht tot 100 meter kunnen afleggen. Verspreiding kan over meerdere kilometers plaatsvinden.

Het landbiotoop in de zomer bestaat uit onbeschaduwde, laagbegroeide terreinen, bij voorkeur met een hoge dynamiek. In de winter graaft de soort zich bij voorkeur in vergraafbaar zand in akkers, tuinen, en op bouwterreinen; maar ook hopen met puin en losse bestrating worden gebruikt. Het zijn vrijwel altijd hoogwatervrije terreinen, boven grondwaterpeil, die in de winter vorstvrij zijn (RVO, 2014).

Heikikker

Heikikker is een honkvaste soort die zich al vroeg in het voorjaar voortplant, waarbij na enkele dagen met een temperatuur rond de 10 °C al aangevangen kan worden met de trek en voortplanting. Meestal start deze periode vanaf eind februari/begin maart en is weersafhankelijk. De meeste eiklommen worden gemeld in maart. Het metamorfoserende van larven tot kikkers vindt voor de Nederlandse populaties meestal plaats in juni (Nederlandsesoorten.nl).

Overwintering vindt plaats op vorstvrije plaatsen op het land, van oktober tot maart. De heikikker overwintert nagenoeg niet in het water (RVO, 2014). De veronderstelde maximale leeftijd van heikikkers in de vrije natuur is 10-12 jaar (Nederlandsesoorten.nl).

Heikikkers zijn plaats trouw, en het verspreidingsvermogen is laag. Er is sprake van een gemiddelde verplaatsing van 32 meter per dag, met een maximale dispersie van 1-3

kilometer (De Jong, 2009). Pas gemetamorfoseerde dieren worden tot op 1200 meter van het voortplantingswater teruggevangen. Het landhabitat bevindt zich in de onmiddellijke omgeving van het voortplantingswater tot op een afstand van 300 meter (Ottburg & Burgers, 2017).

De heikikker is kritisch op zijn habitat; het is over het algemeen te schetsen als schraal en wat vochtig en ruig. In poldergebieden komt de soort significant meer voor in sloten langs of nabij hakhout en griend.

Buiten de voortplantingsperiode komen de dieren voor in hoge, dichte vegetaties zoals kruidenrijk vochtige grasland, en andere meer natuurlijke biotopen zoals heide.

In agrarische gebieden vindt verplaatsing onder andere plaats via slootranden. In dergelijke gebieden heeft de soort een duidelijke voorkeur voor verwilderde greppels met water, houtwallen en extensieve weilanden. De hoogste dichtheden worden hierbij aangetroffen in vertrapte oevers met veel microreliëf; waarschijnlijk vanwege de vergraafbaarheid en de variatie aan schuilplaatsen. De op de kant gedeponeerde en inzakkende plantenresten vormen ook een geschikt element met schuilplaatsen en prooidieren in het landhabitat. Door intensiever grasbeheer verdwijnt geschikt habitat (Ravon 55, 2014). Bij droogte zijn de dieren zeer inactief en zoeken vochtige plaatsen op (RVO, 2014).

3 Onderzoeksvraag en methode

Laneco door de RUDNHN is gevraagd om als onafhankelijk ecologisch bureau de door de initiatiefnemer genomen maatregelen ten aanzien van de rugstreeppad en de heikikker te evalueren. De RUDNHN heeft aangegeven deze gegevens te willen gebruiken in hun overwegingen over het al dan niet op een juiste en correcte manier invullen van de voorgeschreven maatregelen voor deze soorten uit de ontheffing door de initiatiefnemer. Verder is gevraagd of met de genomen maatregelen geconcludeerd kan worden of het plangebied nagenoeg leeg gevangen is.

Op 1 oktober is het plangebied bezocht door de heren **5.1.2e** en **5.1.2e** beiden ecooloog bij Laneco en ter zake kundig op het gebied van amfibieën. Het bezoek is uitgevoerd onder begeleiding van een handhaver van de RUDNHN.

Tijdens dit bezoek is de effectiviteit van het aangelegde paddenraster onderzocht. Tevens is gekeken naar de manier van wegvangen van dieren in het plangebied. Daarnaast is gekeken naar het beschikbare land- en overwinteringsbiotoop. De nachttemperaturen waren op 1 oktober al enkele dagen ruim onder de 5 °C geweest.

Laneco heeft van de RUDNHN de beschikking gekregen over de ontheffing Wet natuurbescherming (d.d. 1 november 2017) een kaart met de plaatsing van de paddenschermen en kruizen en de vangstgegevens van de opdrachtgever tot 1 oktober 2018. Meer gegevens zijn niet verstrekt om de beoordeling zo neutraal mogelijk te houden.

Overige waarnemingen tijdens het veldbezoek zijn ook genoteerd, en worden in deze memo gerapporteerd.

4 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied is een typisch poldergebied, met een grote openheid. De polder bestaat uit vrij intensief weidegebied met veel greppels en sloten. Er zijn slechts enkele grotere sloten aanwezig. De oevers langs de sloten lopen flauw af, en een deel van de oevers is oneffen, en heeft veel microreliëf. Op de oevers zijn op veel plaatsen oude schoonselresten vanuit de sloten aanwezig.

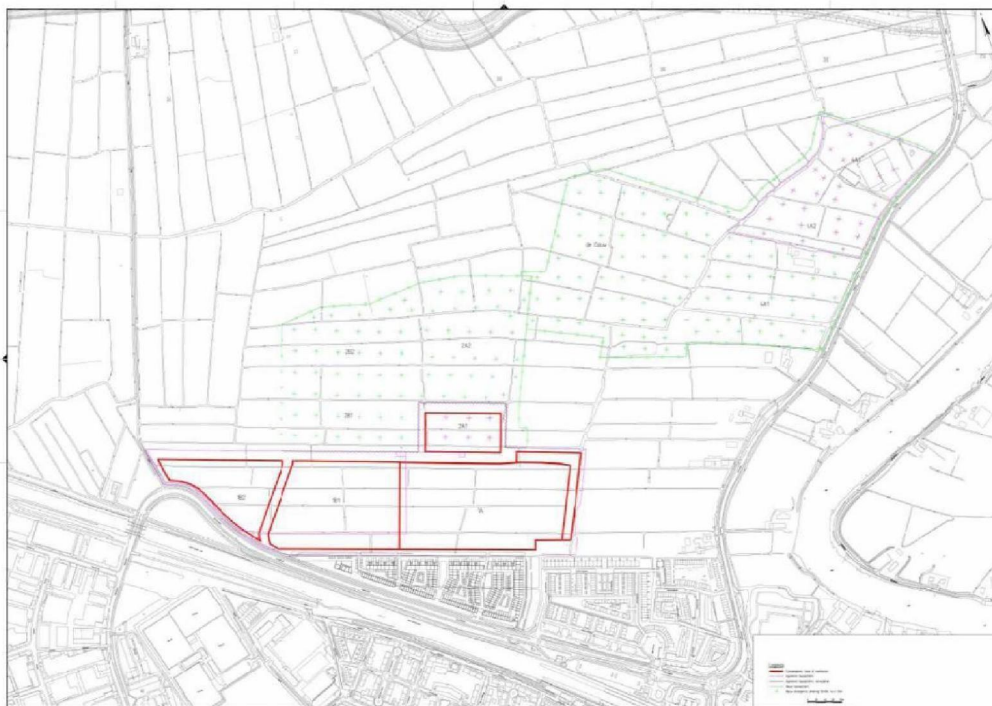

Beeld van de open polder met intensieve weides (links) en een beeld van één van de vele sloten (rechts).

Aan de westzijde van het plangebied wijzigt de samenstelling enigszins. Tegen de Korte Muiderweg aan loopt het maaiveld wat op, en zijn enkele voormalige erven aanwezig. Eén van deze erven is relatief recent gesloopt, en er liggen grote hopen puin. Verder noordwestelijk, maar binnen de grenzen van het plangebied, ligt een deels half verhard, deels verruigd hoger gelegen gebied, met wat opslag van bomen en struiken.

Beeld van de westelijk gelegen hogere gebieden nabij de weg bestaande uit voormalige erven

Kaart met amfibieëschermen (groene lijn) en vangstkruizen (groene plusjes) zoals aangeleverd door RUDNHN.

5 Waarnemingen

Ten aanzien van amfibieën:

Bij het veldbezoek is geconstateerd dat:

- Rond het gehele gebied een amfibieënraster van hard kunststof is geplaatst. Het amfibieënraster is gemiddeld rond de 40 cm hoog en gemiddeld 10 cm ingegraven. De paaltjes staan grotendeels aan de binnenzijde en voor een klein deel aan de buitenzijde van het scherm.
- Aan de westzijde is sprake van enige compartimentering.
- Aan de binnenzijde van het scherm zijn verspreid emmers geplaatst, met gaten in de bodem zodat regenwater er uit kan lopen.
- Verspreid staan vangstkruizen met een lengte van ongeveer 2,5 meter per arm en een emmer in het midden, middenin de weilanden.
- Het plangebied is voor 80-85% recent gemaaid. Ook langs de schermen is aan de binnen en buitenzijde de vegetatie laag.
- Ter hoogte van uitgangen is de onderzijde van het paddenscherm met zandzakken en balken afgedicht.
- Ter hoogte van greppels is het paddenscherm niet extra ingegraven, waardoor geen sprake is van ingraving van 10 cm.

- Ter hoogte van de watergangen is een balk over het water gelegd, waaraan het paddenraster is bevestigd. Het ligt daarmee 5-10 cm onder de waterlijn. Eronder is een vrije doorstroom van water mogelijk.
- De oevers van de watergangen zijn gevarieerd in begroeiing en hebben veel microreliëf; deels als gevolg van betreding door vee. Op de oever zijn resten van slootschoonsel aanwezig.
- De weiden liggen 10-20 cm hoger dan de watergangen en zijn intensief te noemen, zonder veel soortenvariatie/kruidenrijkdom.
- Aan de westzijde zijn enkele hogere plekken (zoals voormalige erven) aanwezig die sterk zij verruigd.

Overige waarnemingen

Kerkuil

- Tussen een scherm aan de noordkant van het plangebied is een dood kerkuiljong gevonden.
- Op twee plekken zijn braakballen gevonden van kerkuil.
- Verspreid over het plangebied zijn op diverse plekken krijtstrepen gevonden, dit kan eveneens van kerkuil zijn.

Overige

- Aan de zuidkant van het plangebied is een vangstemmer gevonden die vol stond met water, waarin negen dode muizen dreven. Onder andere bosmuis en woelmuissoorten.
- Ten westen van deze emmers is nog een vangstemmer gevonden die volstond met water, waarin één dode muis dreef.

6 Evaluatie

De volgende constatering/evaluatiewaarnemingen worden opgemerkt:

- Aan de zuidkant van het plangebied, tegen de fase waar nu bouwwerkzaamheden worden uitgevoerd, zijn over een grote lengte geen vangstemmers aanwezig. Dieren kunnen hier dus over langere afstand langs het scherm blijven lopen.
- Op de kruisingen met watergangen loopt het amfibieën raster horizontaal wel door, maar niet tot op de slootbodem (met uitzondering van één sloot aan de zuidkant, waar een rijplaat in de sloot is geplaatst). Hierdoor hebben amfibieën de mogelijkheid om onder het raster door te zwemmen.
- Ook op locaties met droogstaande greppels sluit het raster niet aan op de grond.
- De plaatsing van de palen is niet consequent, soms staan de palen aan de binnenzijde van het scherm en soms aan de buitenzijde. Op plekken waar de palen aan de binnenzijde staan, is soms ruimte tussen het scherm en de vangstemmer. Amfibieën kunnen dan gewoon langs de emmers lopen.
- Aan de noordkant staat over een behoorlijke lengte een dubbel raster, waardoor een vreemde smalle arm is ontstaan.

- Het plangebied is nauwelijks gecompartmenteerd. Hierdoor kunnen amfibieën grote afstanden afleggen zonder ook maar één scherm tegen te komen.
- De kruizen zijn van zeer beperkte omvang, slechts 2,5 meter per arm, en staan midden op de weilanden. De vangstkans op deze locaties is zeer klein; enerzijds door de grootte van de vangstkruisen en anderzijds zullen amfibieën niet snel geneigd zijn om het open veld over te steken (weinig beschutting, verhoogde kans op predatie, droger en minder gevarieerd landhabitat).
- 10-15% van de kruizen zijn niet volledig functioneel: palen zijn omgevallen of schermen zijn losgeraakt.
- Op de oevers van de vele watergangen zijn, met uitzondering van het buitenraster, geen maatregelen getroffen om amfibieën te vangen. Van heikikker is uit literatuur bekend dat dieren vlakbij hun voortplantingshabitat blijven en overwinteren in de oevers. De oevers zijn geschikt als biotoop voor deze soort, de weiden veel minder vanwege de het intensieve karakter.
- Binnen het plangebied liggen diverse niet intensief gemaaide graspercelen en ruigtestukken (zelfs met opschot van wilg, populier, els). Hier is voldoende dekking voor amfibieën aanwezig.
- Binnen het plangebied liggen nog enkele locaties waar bebouwing heeft gestaan met puinrestanten, hier zijn volop overwinteringsmogelijkheden voor amfibieën aanwezig.
- Op het moment van ons veldbezoek werd het scherm op diverse locaties nog hersteld.
- Er is begonnen met vangwerkzaamheden op 13 augustus. Totaal zijn tot 26 september 151 heikikkers en 1089 rugstreeppadden gevangen. De exacte locaties van de vangsten (zones, randen of vangstkruizen) zijn niet bekend. Na 24 september is een sterke afname van vangsten te zien. Deze hangt naar verwachting samen met de lagere nachttemperaturen. Er is zeker voor heikikker vrij laat begonnen met het vangen. De piek van deze soort (met de meeste waarnemingen) ligt in juni en juli (NDFF).

Ten aanzien van overige waarnemingen:

- Duidelijk is dat kerkuil het gebied gebruikt om te jagen. Dit zal mede samenhangen met het scherm, waar ook de aanwezige muizen tegen aanlopen, en wat daarom een ideale foerageerplek vormt. Onbekend is het belang van dit foerageergebied voor deze soort.
- In lage delen zijn diverse bosmuizen en woelmuizensoorten in emmers komen te overlijden omdat er geen maatregelen genomen zijn waardoor de dieren konden ontsnappen.

7 Conclusies

Er is veel werk gestopt in het realiseren van het paddenschermband rond het plangebied. Echter, bij de sloten (onder water) en de greppels is het paddenschermband niet geheel dicht.

De compartimentering is zeer ruim; er ontstaan daarmee zeer grote eenheden met een verminderde vangstkans.

De vangstkruisen zijn middenin de weiden gerealiseerd, zij het met vrij korte armen (10 meter in totaal per kruis). Voor een veel rondtrekkende soort als de rugstreeppad is de vangstkans redelijk hoog. Mede gezien de weggevangen aantallen is het de verwachting dat het een substantieel aandeel van de populatie betreft.

Ten aanzien van heikikker; van deze soort is bekend dat deze zich in agrarische polders veel langs slootkanten en greppels verplaatst; en in droge periodes de natte delen van een gebied op zoekt. Er zijn geen maatregelen in de slootkanten geconstateerd. Het aandeel weggevangen heikikkers is met 151 exemplaren laag; zeker gezien de in de ontheffing genoemde geschatte populatie van 1000-1500 dieren.

Verder is er aan de westzijde een aantal geschikte overwinteringsplaatsen voor zowel heikikker als rugstreeppad. Het kan niet worden uitgesloten dat er ook dieren in het plangebied overwinteren. Na de koude nachten eind september 2018 is het de verwachting dat al veel dieren in hun overwinteringsplaats zitten.

Ten aanzien van de kerkuil is door Laneco aangetoond dat de soort het plangebied gebruikt om te foerageren. Onbekend is wat het belang van het foerageergebied voor deze soort is.

8 Bronnen

BIJ12, 2017. Kennisdocument heikikker *Rana arvalis*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument rugstreeppad *Bufo calamita*. Versie 1.0, juli 2017.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Eekelen, R. 2014, Heikikkers in de polder, RAVON 55, december 2014, Jaargang 16, nummer 4.

Jong, T.H. de en C.C. Vos, 2009. Heikikker *Rana arvalis*. In: Nederlandse Fauna 9: 199-208.

Ottburg, F. en R. Bugter, 2017. Second Opinion op 'Compensatieplan Bloemendalerpolder te Weesp en Muiden. Specifiek op beschermde heikikkers en rugstreeppadden. Wageningen Environmental Research, Wageningen.

RUDNHN, 2017. Ontheffing van de Wet natuurbescherming Bloemendalerpolder Zaaknummer RUD17.213991.

RVO, 2014. Soortenstandaard Heikikker *Rana arvalis*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Rugstreeppad *Bufo calamita*.

Websites:

www.denederlandsesoorten.nl

www.ravon.nl

www.ndff.nl